

Datum
2020-12-17
Handläggare
Elisabet Thompson

Dnr
02870-2020
Direkt
010-698 62 58

Mottagare
Infrastrukturdepartementet

Remissvar på Öppna data-utredningens huvudbetänkande Innovation genom information I2020/02346

Sammanfattning

Havs- och vattenmyndigheten (HaV) tillstyrker i huvudsak, efter kommentarer och rekommendationer enligt nedan, de förslag som lämnas i huvudbetänkandet av Öppna data-utredningen, "Innovation genom information" (SOU 2020:55). Vi ser att de är linje med intentionen att förenkla hanteringen av öppna data.

HaV börjar med att konstatera att en öppen och fri tillgång till grundläggande information är mycket väsentlig för allt miljöarbete då detta arbete spänner över många sektorer och är beroende av information från en stor mängd aktörer.

Vi konstaterar därför med glädje att betänkandet som nu är på remiss är grundligt utarbetat, pedagogiskt framställt och i stort har mycket väl avvägda och genomtänka förslag till PSI-direktivets införande i svensk lag.

HaV vill lyfta fram att ett tydligt utpekad ansvar för Myndigheten för digital förvaltning (DIGG) som koordinator i den svenska digitaliseringen, att frågan om sekretess vid aggregerade datamängder samt formuleringen kring om myndighet "bör" eller "ska" tillhandahålla sin information för vidareutnyttjande är av stor vikt. HaV väljer därför att kommentera dessa speciellt.

Havs- och vattenmyndighetens inställning

9.1.8 Bulknedladdning och gränssnitt

HaV stöder valet och preciseringen av ett antal centrala begrepp är mycket relevanta, tydliga samt användbara i många andra sammanhang. Främst lyfter vi fram definition av begreppen information, dynamiska data, vidareutnyttjande, maskinläsbarhet samt datamängd som värdefulla då de här preciseras och definieras klart och tydligt och därmed kan komma till användning även i sammanhang utanför den föreslagna lagen.

Vi anser dock att "nedladdning" är en bättre term än "bulknedladdning". En motivering är att "nedladdning" används för samma begrepp i Inspire-direktivet varför termen "nedladdning" då bättre ensar dessa två direktiv. Vore olyckligt om det är oklart om man lever upp till PSI-direktivets krav på nedladdning genom nedladdning enligt Inspire, olika termer för samma begrepp gör detta oklart. Termen bulk betyder dessutom enligt SAOL på svenska att något fraktas "oförpackat" (samt förhållande mellan volym och vikt). Detta gör "bulknedladdning" till en olycklig svensk ordsammansättning då nedladdning enligt vår erfarenhet i stort sett alltid är förpackad (som färdig zip-fil etc). Den engelska betydelsen hos bulk som "något stort" eller "större delen av" saknas i SAOL.

9.1.9 Öppna data

På sidan 156 sägs att licensen CC BY kräver att originalkälla anges. Så används CC BY-licensen ofta, även av svenska myndigheter, men själva CC BY-licensen kräver inte en källhänvisning. CC BY-licensen kräver att ett "erkännande" ska anges och detta erkännande ska sedan bestå av att upphovsmannen ska anges. Ofta saknas såväl ideell upphovsman (enskilda individers namn anges sällan för myndighetsdatamängder) som kommersiell upphovsman (myndigheters datamängder saknar ofta upphovsrättsligt skydd), vilket i sig gör att licensens erkännande inte kan anges. Krav på hänvisning till originalkälla är därför ett tillägg till licenser av typen CC BY.

Detta missförstånd leder till olika hantering på olika myndigheter, ger oklara krav och detta utgör i sig ett litet men dock hinder för vidareutnyttjande.

Vi föreslår därför att hänvisningen till CC BY-licensen stryks från exemplet kring krav på källhänvisning.

11.3.2 Offentliga aktörer bör göra information tillgänglig på eget initiativ

Trots utredningens noggranna motivering anser vi att det är olyckligt att utredningen föreslår det svagare "bör" i "En myndighet eller ett offentligt företag bör på eget initiativ göra information tillgänglig".

Mot bakgrund av Statskontorets konstaterande att PSI-lagen hittills fått begränsat genomslag hos de offentliga aktörerna ser vi en risk att genomslaget med denna "bör"-skrivning kommer att fortsätta vara begränsat.

Att tillhandahålla sin information fritt för vidareutnyttjande bör inte ses som något separat från de svenska myndigheternas kärnverksamhet utan som en obligatorisk del i varje myndighets uppdrag.

Upplägget med de Särskilt värdefulla datamängderna samt Inspire-direktivets upplägg med krav på att tillhandahålla metadata och datamängder via karttjänster visar exempel på att tydligare skrivningar är möjliga.

HaV föreslår därför att ”bör” i paragrafen byts ut mot ”ska” för att nå PSI-direktivets syfte.

Om en generell ändring till ”ska” i den paragrafen inte anses möjlig föreslår HaV att en utökad nationell lista över Särskild värdefulla nationella datamängder tas fram vilka ska tillgängliggöras. Det arbete som gjorts inom de olika uppdragen i programmet Digitalt först föreslår vi används i så fall för att skapa en sådan nationell lista. Målet bör vara att så stor andel som möjligt av de svenska myndigheternas information ska tillhandahållas som öppna data.

11.4 Hur information ska tillhandahållas och 14.3. Rättsligt stöd för att ta ut avgifter

HaV noterade redan i avrapporteringen (Dnr 1-14) av det PSI-regeringsuppdrag myndigheten fick 2014 ett antal hinder för vidareutnyttjande. De kommer ur villkor som i dag finns för många av de datamängder från andra myndigheter och som miljöarbetet är beroende av. Dessa hinder för vidareutnyttjande följer med i varje efterkommande led. Speciellt lyftes kommersiella villkor och dagens hantering av försvarssekretess fram som hinder för vidareutnyttjande.

Flera myndigheter tillgängliggör sin information enligt normen för ”öppna data”, det vill säga att de gör den fritt tillgänglig och tillåter ett vidareutnyttjande. Ett mindre antal myndigheter har i sitt uppdrag att finansiera verksamheten via intäkter för nyttjandelicenser. Information från dessa myndigheter skyddas generellt från vidare spridning, dels för att säkra framtida intäkter och dels för att säkra likahanterande av dessa myndigheters kunder (undantaget enkla slutformat för visning av kartor och bilder i exempelvis rapporter och presentationer).

Det handlar främst om villkor för underlagsdata. Det gäller inte bara underlagsinformation i sin leveransform utan även när denna används som ett underlag för Havs- och vattenmyndighetens egen myndighetsinformation.

I de fall vidare spridning av vidareutnyttjad information överhuvudtaget är möjlig krävs så gott som alltid reglering av kostnader för denna. I praktiken hindras detta vidareutnyttjande då Havs- och vattenmyndigheten har som strategisk inriktning att tillhandahålla sin information som öppna data och

dessutom i det generella fallet inte ens har legal möjlighet att ta betalt för myndighetens data.

Vidarespridning där endast delar av grundinformationen finns med har av samma skäl visat sig vara svårt att förena med olika myndigheters skilda grundförutsättningar.

HaV föreslog i den avrapporteringen vidare:

”Datamängder som kan sägas utgöra grundinformation för svenskt miljöarbete har i många fall begränsningar i vidareutnyttjandet av olika skäl. Havs- och vattenmyndigheten anser att de författningsmässiga och finansiella hinder som i dag förhindrar vidareutnyttjande av offentlig data bör undanröjas. Alla offentliga data bör vara fria och tillgängliga för vidareutnyttjande utom de som omfattas av sekretess. Åtminstone borde en uppsättning av grundinformation för miljöarbetet pekas ut som öppna data för att minimera hinder i tillgänglighet och vidareutnyttjande.”

HaV konstaterar att dessa noteringar fortfarande, sex år senare, är relevanta och att problemen kvarstår.

HaV ser helst att avgifter inte tas ut för öppna data då vi ser att de kan vara ett hinder till vidareutnyttjande och strider mot filosofin runt öppna data. Vi ser gärna att regeringen ger särskild kostnadsersättning för de myndigheter som kan få intäktsbortfall om avgifterna slopas helt. Ett tänkbart alternativ om inte avgifter slopas helt är annars att avgifter inte tas ut statliga myndigheter emellan.

17.4 Vikten av löpande och systematisk säkerhets och integritetsskyddsarbete och 17.7 Samråd när information görs tillgänglig

Ett problem i samband med arbetet rörande informationssäkerhet och framför allt säkerhetsskydd, är att myndigheter i vissa fall enbart kan spekulera i de risker och den hotbild som finns. Bristen på underrättelser från SAMFI-myndigheterna och/eller andra statliga säkerhetsaktörer är ett problem. Det krävs en större samordning och mer informationsutbyte från t ex Säkerhetspolisen för att myndigheter ska kunna göra rätt bedömningar och värderingar av informationens skyddsvärde.

En ytterligare fråga är dessutom vilket pussel en myndighet kan förväntas lägga. Det kan vara svårt nog att bedöma skyddsvärdet av den enskilda informationsmängd som myndigheten ansvarar för. Att dessutom bedöma skyddsvärdet i ljuset av ”helheten av information” och potentiella aggregat är inte praktiskt genomförbart. Även i denna del krävs en mycket större samordning och vägledning av ansvariga tillsynsmyndigheter. Även om det mot bakgrund av de i betänkandet anförda skälen inte skulle vara möjligt

att införa ett samrådsinstitut, är det av stor vikt att möjligheterna till en strukturerad samverkan utreds vidare, i enlighet med utredarens förslag.

18.2.1 Utvärdering av lagens finansiella konsekvenser

Den omställning som behövs för att leva upp till lagens krav är tids- samt resurskrävande och kostsam. HaV har, i likhet med andra myndigheter, idag inte en IT-plattform eller verksamhetssystem som fullt ut stödjer ett effektivt vidareutnyttjande av data/information. För ett effektivt och lyckat genomförande av lagens bestämmelser anser HaV att forum för dialog och samarbete mellan myndigheter och offentliga företag inom sina respektive sektorer blir särskilt viktiga. HaV vill understryka vikten av att genomföra en utvärdering av de finansiella konsekvenserna och de aktörer som omfattas av lagen, om möjligt i samband med lagens ikraftträdande.

18.2.7 Utökade uppgifter för Myndigheten för digital förvaltning

Vi ser det som mycket positivt att DIGG får ett utvidgat uppdrag i att främja tillämpningen av den nya lagen och att de får ett tydligare ansvar i att stödja myndigheternas arbete med att tillgängliggöra öppna data och annan offentlig information.

Vi håller med att det är lämpligt att myndigheten som uppgift i deras samordning av den offentliga förvaltningens elektroniska informationsutbyte, får föreskriftsrätt av preciseringar av den tekniska utformningen av formatkrav (avsnitt 11.4.7). Vi är också positiva till DIGG:s roll i utvecklingen och den långsiktiga förvaltningen av den nationella dataportalen.

Konkret vill HaV lyfta fram två specifika uppdrag som vi anser DIGG bör få.

- Uppföljningsansvar. Utredningen föreslår att ingen tillsyn inrättas för att följa upp nya PSI-lagen. Mot bakgrund av det bristande genomslag den förra PSI-lagen, enligt utredningen, har fått är det viktigt att tidigt säkerställa att denna nya lag inte får samma svaga genomslag. Därför ser vi som nödvändigt åtgärd att uppgiften att följa upp lagens tillämpning ges som ett tydligt uppdrag till DIGG.
- Ensning av licenser. Direktivet strävar för det andra tydligt mot en ensad användning av öppna licenser. Direktivets lydelse är: ”bör medlemsstaterna uppmuntra användningen av öppna licenser som så småningom bör bli standard i hela unionen”. Mot bakgrund av att ingen skrivning i lagen föreslås, varken kring definition av öppen licens eller att någon öppen licens pekas ut, bör DIGG ges i uppdrag att arbeta med att genomdriva en ensad och tydlig användning av ett fåtal utpekade öppna licenser i Sverige.

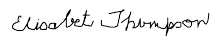
HaV anser slutligen att ett utvidgat uppdrag för DIGG såsom det föreslås i betänkandet är både nödvändig och en förutsättning för att möjliggöra

ett ökat vidareutnyttjande av öppen data och offentlig information i Sverige. Därför bör också myndigheten ha de finansiella förutsättningarna för att genomföra uppdraget. Följaktligen stödjer Hav förslaget på en anslagsökning för DIGG.

Beslut om detta yttrande har fattats av avdelningschefen Thomas Klein efter föredragning av verksamhetsutvecklaren Elisabet Thompson. I den slutliga handläggningen av ärendet har även verksjuristen Maria Boshnakova, processledaren Lars Johan Hansson, informationsarkitekten Magnus Hell, gis-strategen Bernt Rane, informations och informationssäkerhetsansvarige Åke Thurgren samt verksamhetsutvecklaren Viktoria Wendschlag medverkat.

Thomas Klein

Elisabet Thompson

Bilagor:

Kopia till: